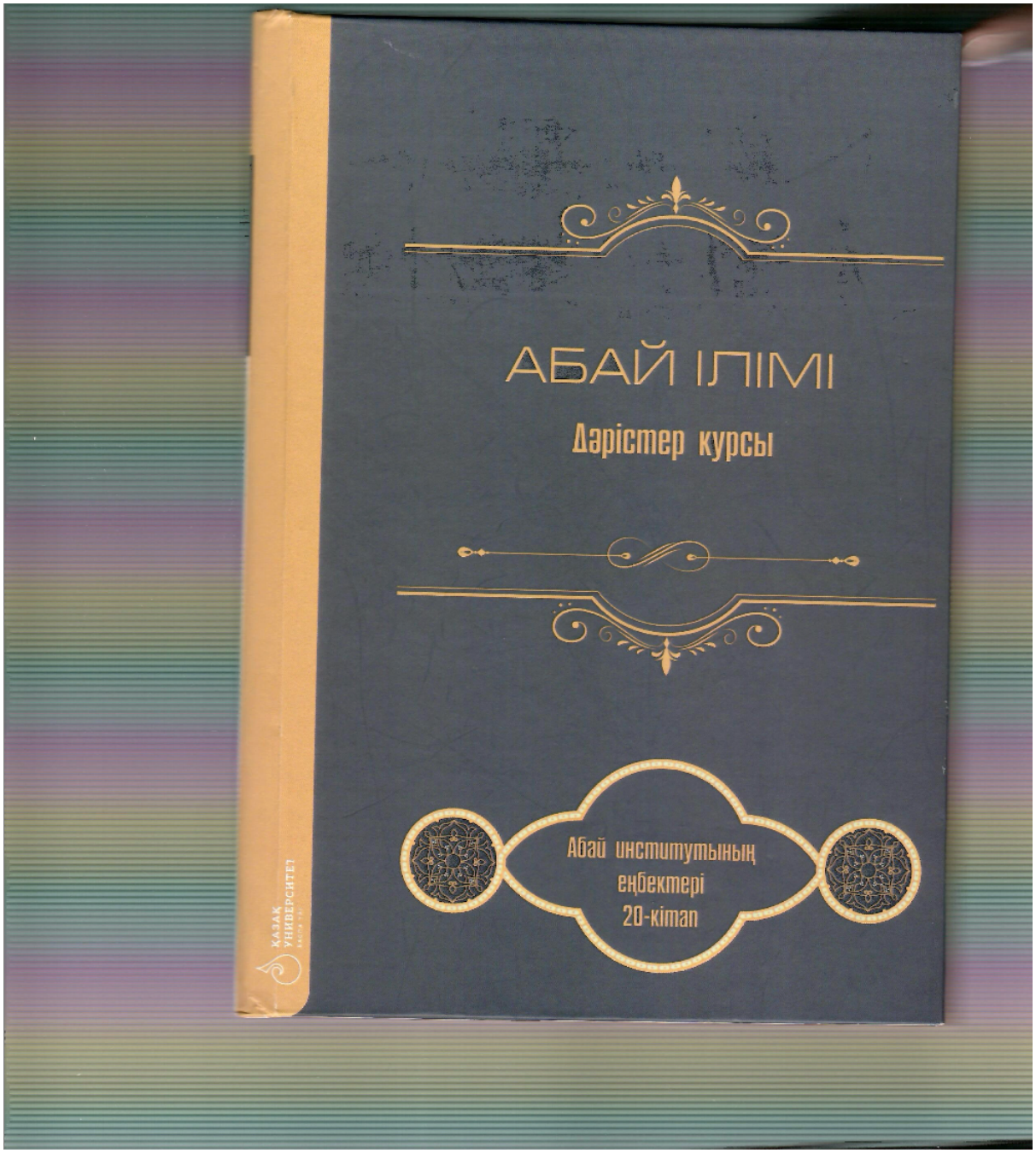
Абай ілімі. Дәрістер курсы

ӘОЖ 821.512.122.0
КБЖ 83.3 (5Қаз)
А 13

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті жанындағы
Абай ғылыми-зерттеу институтында дайындалған
және баспаға ұсынылған

ҒЫЛЫМИ-РЕДАКЦИЯЛЫҚ КЕҢЕС
Ж. Дәдебаев (төраға), С. Ашимханова, К. Әбдезұлы,
Ө. Әбдимәжұлы, З. Бисенғали, Т. Есембеков, Б. Жақып,
А. Жақсылықов, Б. Жолдасбекова, Қ. Мәдібаева,
З. Сейітжанов, Ә. Тарақ, А. Темірболат, Д. Ысқақұлы

Пікір жазған
филология ғылымдарының докторы, профессор ***Қ. Әбдезұлы***

Жалпы редакцияны басқарған
филология ғылымдарының докторы, профессор ***Ж. Дәдебаев***

Авторлар:
Қ.-Ж. Токаев, М. Әуезов, Ж. Дәдебаев, Д. Ысқақұлы,
Қ. Мәдібаева, А. Темірболат, С. Жусанбаева, Л. Мұсалы,
М. Кожаканова, А. Айтмуханбетова, Б. Даутова

А 13 **Абай ілімі.** Дәрістер курсы / Жалпы ред. басқ. Ж. Дәдебаев; баспаға дайынд.: Л. Мұсалы, Б. Даутова. – Алматы: Қазақ университеті, 2023. – 270 б.
ISBN 978-601-04-6099-7

«Абай ілімі. Дәрістер курсы» жоғары білім беру бағдарламаларының бірінші шежі бойынша оқылатын «Абай іліміне» енген тақырыбы жастарға арналған. Онда Абай ілімінің мәселелері ғылым мен білімнің бүгінгі күнгі жетістіктері негізінде пайымдалған.

Дәрістер курсы жоғары оқу орындарында білім алушыларға, және ғалымдарға, жоғары мектеп оқытушылары мен ғылыми қызметкерлерге, солардай-ақ кәсіпкерлерге пайдалы болары сөзсіз.

Кітап №AP08855683 «Абай ілімі бітудің, түсіндің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктері» ғылыми жобасы бойынша жарық көріп отыр.

ӘОЖ 821.512.122,0
КБЖ 83.3 (5Қаз)

ISBN 978-601-04-6099-7

© Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ жанындағы
Абай ғылыми-зерттеу институты, 2023
© «Қазақ университеті» баспа үйі, 2023

Қасым-Жомарт Кемелұлы ТОҚАЕВ

АБАЙ

1. АБАЙ ЖӘНЕ XXI ҒАСЫРДАҒЫ ҚАЗАҚСТАН

Биыл Абай Құнанбайұлының туғанына 175 жыл толады. Халқымыздың ұлы перзентінің мерейтойын лайықты атап өту үшін арнайы құрылған комиссия дайындық жұмыстарын бастап кетті. Мемлекет көлемінде және халықаралық деңгейде ауқымды іс-шаралар ұйымдастыру жоспарланып отыр. Бірақ мұның бәрі той тойлау үшін емес, ой-өрісімізді кеңейтіп, рухани тұрғыдан дамуымыз үшін өткізілмек.

Абай Құнанбайұлы ғұлама, ойшыл, ақын, ағартушы, ұлттың жаңа әдебиетінің негізін қалаушы, аудармашы, композитор ретінде ел тарихында өшпес із қалдырғаны сөзсіз. Оның өлеңдері мен қара сөздерінде ұлт болмысы, бітімі, тұрмысы, тіршілігі, дүниетанымы, мінезі, жаны, діні, ділі, тілі, рухы көрініс тауып, кейін Абай әлемі деген бірегей құбылыс ретінде бағаланды.

Өткен жылы Абайдың шығармаларынан үзінді оқу эстафетасы өтті. Ләйлім атты оқушы қыз ұсынған бұл елдік шараға мен де қатысып, қолдау көрсеттім. Мектеп оқушыларынан ел азаматтарына, тіпті, әлемдік деңгейдегі танымал тұлғаларға дейін зор қызығушылық танытып, лезде іліп әкеткен бұл бастама бірнеше айға ұласты.

Сонын арқасында бүкіл Қазақстан Абай мұрасын тағы бір зерделеп шықты. Бұл – Абайға деген құрмет әрі ұрпақты тәрбиелеудің тиімді тәсілі. Абай жырларын оқу челленджі биыл, ақын мерейтойы тұсында жаңаша жанданады деп сенемін.

Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласында қоғамдық сананы қайта түлетудің маңыздылығы туралы айтты. Ұлттық сананы сақтау және оны заман талабына бейімдеу мемлекеттік маңызы бар

Абайдың ақындық әлемінде мезгіл мен мекен сурет, сипат қана емес, образ-символ ғана да емес, Абайдың ақындық ойлау даралығын танытатын айрықша поэтикалық тұтастық.

Әдебиеттер:

1. Жұмалиев Қ. Абайдың сөз өнері // Абайтану. Таңдамалы еңбектер. XXXIX том. Ойлар мен толғаныстар / Жалпы ред. басқ. Ж. Дәдебаев. – Алматы: Қазақ университеті, 2020. – 80-94 бб.
2. Майтанов Б. Абай және уақыт тұғырнамасы // Абай институтының хабаршысы. – 2010. – №1. – 79-83 бб.
3. Лотман Ю. Структура художественного текста. – СПб: Искусство. 1998. – С. 285.
4. Бахтин М.М. Формы времени и хронотопа в романе // Бахтин М.М. Собрание сочинений. Т. 3. Теория романа (1930-1961 гг.). – М.: Языки славянских культур, 2012. – С. 340-511.
5. Аристотель. Поэтика / Пер. М.Л. Гаспарова // Аристотель. Сочинения: В 4-х т. Т. 4 / Пер. с древнегреч.; Общ. Ред. А.И. Доватура. – М.: Мысль, 1983. – С. 645-680.
6. Дәдебаев Ж. Абайдың көркемдік әлемі // Абайтану. Таңдамалы еңбектер. I том. Ойлар мен толғаныстар / Жалпы ред. басқ. Ж. Дәдебаев. – Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 37-91 бб.
7. Абай шығармашылығы және қазіргі қазақ әдебиетінің қалыптасуы. Көп томдық. Том I. Дәдебаев Ж. Абайдың шығармашылық даралығы. Ойлар, толғаныстар, талдаулар. – Нұр-Сұлтан: БиКА, 2021. – 307 б.
8. Абай (Ибраһим) Құнанбаев. Шығармаларының екі томдық толық жинағы. I том. Өлеңдер мен поэмалар. – Алматы: Ғылым, 1977. – 454 б.
9. Темірболат А.Б. Категории хронотопа и темпорального ритма в литературе: монография. – Алматы: Ценные бумаги, 2009. – С. 504.

МАЗМҰНЫ

Қасым-Жомарт Кемелұлы Токаев. АБАЙ 3
1. АБАЙ ЖӘНЕ XXI ҒАСЫРДАҒЫ ҚАЗАҚСТАН 3
2. АБАЙ – РУХАНИ РЕФОРМАТОР 17

Мұхтар Әуезов. АБАЙ (ИБРАҺИМ) ҚҰНАНБАЕВ (1845-1904) 22

Жанғара Дәдебаев. АБАЙ ІЛІМІНІҢ КӨРКЕМДІК ӘЛЕМІ 53

Дандай Ысқақұлы. АБАЙ ДӘСТҮРІ – АУДАРМАДА 111

Қаниғаш Мәлібаева. АБАЙДЫҢ ҚАЗАҚ ӘДЕБИ ТІЛІНІҢ ДАМУЫНДАҒЫ ЕҢБЕГІ 150

Алуа Темірболат. КАТЕГОРИЯ ХРОНОТОПА В ПОЭМАХ АБАЯ КУНАНБАЕВА 175

Сәуле Жусанбаева. АБАЙ ІЛІМІН ОҚУ МЕН ОҚЫТУДЫҢ ДИДАКТИКАЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ 189

Ләйла Мұсалы, Мәдина Қожакановa. АБАЙ ІЛІМІНДЕГІ НЕГІЗГІ ҰҒЫМДАРДЫ БІЛДІРЕТІН ТІЛДІК БІРЛІКТЕРДІ ТӘРЖІМАЛАУ МӘСЕЛЕЛЕРІ: РЕЦЕПЦИЯ ЖӘНЕ ТҮСІНУ 217

Айнұр Айтмұханбетова. АБАЙ ІЛІМІНДЕГІ БІЛІМ ЖӘНЕ СЕНІМ КОНЦЕПТІЛЕРІ 238

Бибігүл Даутова. АБАЙ ІЛІМІНДЕГІ УАҚЫТ ПЕН КЕҢІСТІК 259

Оқу басылымы

АБАЙ ІЛІМІ

Дәрістер курсы

Абай институтының еңбектері
20-кітап

Корректоры *Қарлыға Ибрагимова*
Компьютерде беттеген *Несібелі Базарбаева*
Мұқабаны безендірген *Бәтима Малаева*

ИБ № 15008

Басуға 04.03.2023 жылы қол қойылды. Пішімі 60x84 $^{1}/_{16}$.
Көлемі 12,0 б.т. Офсетті қағаз. Сандық басылыс. Тапсырыс № 891.
Таралымы 100 дана. Бағасы келісімді.
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің
«Қазақ университеті» баспа үйі.
050040, Алматы қаласы, әл-Фараби даңғылы, 71.

«Қазақ университеті» баспа үйі баспаханасында басылды.